

ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІКИ

УДК 658.64
JEL Classification Code Z32

Л. Я. Бублик
Національний університет “Львівська політехніка”,
кафедра менеджменту організацій
ORCID: 0009-0008-5886-1440

ЛЕГАЛІЗАЦІЯ ГРАЛЬНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ ЯК СПОСІБ ЗБІЛЬШЕННЯ НАДХОДЖЕНЬ ДО ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ

<http://doi.org/10.23939/semi2025.01>.

© Бублик Л. Я., 2025

Гральний бізнес є однією з найбільш суперечливих сфер економіки, яка, з одного боку, викликає соціальні ризики, а з іншого – може стати потужним джерелом наповнення державного бюджету. Після довготривалої заборони у 2009 році Україна здійснила легалізацію цієї індустрії у 2020 році, прагнучи створити прозорі умови для операторів ринку та запровадити державний контроль за діяльністю казино, онлайн-платформ і букмекерських контор.

У цій статті розглянуто основні аспекти легалізації грального бізнесу в Україні, її економічний ефект, потенційні ризики та перспективи для державного бюджету.

Ключові слова: легалізація гембінгу, гральний бізнес, факторний аналіз, економічний потенціал, регулювання азартного бізнесу.

Постановка проблеми

Комісія з регулювання азартних ігор та лотерей України була створена після повторного узаконення грального бізнесу України у серпні 2020 року. До її безпосередніх обов’язків входить ліцензування та регулювання діяльності грального ринку держави, а також створення списків осіб з обмеженими можливостями відвідування закладів азартних ігор. Упродовж усієї історії функціонування високопосадовці зазначеної комісії потрапляли у низку однотипних корупційних скандалів, що щоразу обурювали громадськість. Найбільший резонанс у суспільстві викликали підтвердження фактів сприяння відмиванню російських грошей в Україні. Що у результаті призвело до ухвалення законопроекту про посилення контролю за ринком азартних ігор та ліквідації комісії з регулювання азартних ігор та лотерей України. А посилення контролю за ринком азартних ігор привело до збільшення обсягу податкових платежів до бюджету країни на 63 %.

Тому дослідження діяльності КРАІЛ та складу й структури ринку азартних ігор є актуальним, а перспективи наповнення державного бюджету від ліцензованої діяльності гембінгу в Україні все реальнішими.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Вивченням специфіки діяльності грального ринку займалися багато вітчизняних та закордонних учених-практиків і теоретиків. До їх переліку насамперед відносимо Н. А. Сперкач, А. П. Китун, З. М. Топорецьку [1], Д. О. Гетьманцева, П. М. Чернікова [2], Р. М. Гишук, І. Д. Бойко,

А. М. Іванова [3]. А також це Дж. Рендс та М. Хупер [4], Дж. Роузкренс [5], Лі Су-Бі [6], Г. Уордл, А. Колесніков [7], М. Егерер [8], Ю. Чо [9], С. М. Гейнсбері [10], С. Ксуереб [11]. Згідно з нормами чинного законодавства, азартна гра – це будь-яка гра, умовою участі в якій є внесення гравцем ставки, що дає право на отримання виграшу (призу), імовірність отримання і розмір якого повністю або частково залежать від випадковості, а також знань і майстерності гравця [12]. Науковці неоднозначні в думках щодо необхідності легалізації грального бізнесу. Зокрема, існує версія про ймовірність збільшення масштабів захворювання лудоманією, це патологічна пристрасть до азартних ігор, яка проявляється у систематичній участі у гемблінгу [13]. Інші дослідники переконані, що потрібно чітко визначити території, які відведені під гральний бізнес, а діяльність гральних закладів слід закріпити відповідними законодавчо-нормативними актами [3]. Також важливо розширити законодавче регулювання повноважень Комісії з регулювання азартних ігор та лотерей в Україні та порядку їх реалізації, встановлення чітких вимог до його голови та членів, призначення їх заступників, активізація взаємодії з державними регуляторами іноземних держав та їх міжнародними об'єднаннями [14].

Формулювання гіпотез і постановка цілей

Головна гіпотеза поточного дослідження: “Легалізація грального бізнесу в Україні сприятиме збільшенню надходжень до державного бюджету”. Другорядна така: “Діяльність КРАІЛ як регулятора гемблінгу в Україні була цінною у забезпеченні прозорості діяльності головних суб'єктів грального бізнесу”.

Цілі дослідження:

1. Дослідити подальші перспективи грального бізнесу в Україні шляхом аналізу обсягів податкових надходжень від його діяльності у період 2021–2024 рр.;
2. Здійснити розподіл відсоткових часток видів грального бізнесу у формуванні доходів державного бюджету за період 2021–2023 рр.;
3. Провести факторний аналіз середньої кількості сплачених коштів до державного бюджету на кількість виданих КРАІЛ ліцензій на гральний автомат в Україні у 2021–2023 рр.;
4. Провести факторний аналіз мультиплікативних моделей середньої кількості сплачених коштів до державного бюджету на кількість виданих КРАІЛ ліцензій на проведення азартних ігор казино у мережі “Інтернет” в Україні у 2021–2023 рр.;
5. Співставити результати проведення логарифмічного методу факторного аналізу мультиплікативних моделей середньої кількості сплачених коштів до державного бюджету на кількість виданих КРАІЛ ліцензій за основними видами діяльності в Україні у 2021–2023 рр.

Методи дослідження

У статті використано методи огляду документів під час вивчення та аналізу законодавчих актів, що регулюють діяльність КРАІЛ та здійснюють контроль за організацією і проведенням грального бізнесу в Україні. Також цей метод був застосований під час аналізу звітів загальної діяльності КРАІЛ за 2021–2024 роки, включаючи статистичні дані про кількість сплачених коштів до державного бюджету і кількість виданих ліцензій за основними видами діяльності та обсягів податкових надходжень від азартного бізнесу у період 2021–2024 років.

Ще застосовано економіко-математичний метод під час проведення логарифмічного методу факторного аналізу мультиплікативних моделей середньої кількості сплачених коштів до державного бюджету на кількість виданих КРАІЛ ліцензій за основними видами діяльності в Україні у 2021–2023 рр.

Виклад основного матеріалу

Значне зростання обсягів податкових надходжень зумовило збільшення інтересу практиків та теоретиків до перспективи розширення впливу законодавчого поля на основні види діяльності ігрового бізнесу України. Цікавою є думка про перспективу зменшення військового збору для фізичних осіб шляхом виведення із тіні азартного бізнесу.

Зокрема, на початку 2025 року з'явилися одразу дві взаємодоповнюючі новини зі світу грального спорту України. А саме: Верховна Рада ухвалила закон, який ліквідовує Комісію з регулювання азартних ігор та лотерей (КРАІЛ) та запроваджує посилений контроль за діяльністю організаторів азартних ігор та лотерей [15]. У 2024 році резонансним стало приголомшливе збільшення податкових надходжень до бюджету країни від грального бізнесу, легалізація якого повторно відбулась у серпні 2020 року. Впродовж усієї нової історії функціонування ринку азартних ігор обсяг доходів від нього лише зростав. Зокрема, у 2021 році у бюджет держави надійшло 204,8 млн грн, а у 2022 році вказаний показник збільшився у 3,5 рази і становив 730,9 млн. А вже у 2023 році гральний бізнес збільшив дохідну частину бюджету на 10,4 млрд грн податків. А за 2024 рік сума сплачених податків зросла на 63,4 % і становила 17 млрд.

Організатори азартних ігор у січні-серпні 2024 року сплатили до бюджету 11,7 млрд грн податків, що у 2,1 рази більше, ніж за аналогічний період минулого року. Надходження від грального бізнесу у вересні 2024 року становили 1,8 млрд грн, що на 83,2 % або на 0,8 млрд грн більше порівняно з аналогічним періодом 2023 року [16]. Ця статистика є однозначно позитивною, проте існує й зовсім інша думка, що пов'язана із зростанням тінізації доходів гральних закладів, особливо у мережі, проблемним є й зростання лудоманії у військовослужбовців, що сьогодні мають високий рівень доходу та значний стрес, пов'язаний із підвищеним ризиком втрати здоров'я і життя. Українські високопосадовці зазначають, що близько 207 млрд грн витягли з кишень українців онлайн-казино лише за попередній рік. Тобто щодня люди програвали через інтернет у середньому по 567 млн грн. І річний дохід від ліцензій – менший за доходи казино за один день [17].

На цю заяву, яка вочевидь мала вагоме підґрунтя, було швидко дано відповідь, та вже у січні 2025 року Президент Володимир Зеленський підписав закон № 9256-д щодо посилення контролю на гральному ринку та ліквідації Комісії з регулювання азартних ігор і лотерей (КРАІЛ). Визначено, що замість Комісії з регулювання азартних ігор та лотерей до 1 квітня 2025 року утвориться новий уповноважений орган та визначиться профільне міністерство, яке формуватиме політику у сфері грального бізнесу та лотерей. Процес видачі ліцензій для учасників ринку буде цифровізований [18]. Зміни також торкнуться процедури здійснення маркетингу гральних продуктів, оскільки з квітня буде діяти заборона на використання тематики війни, із залученням популярних у соціумі осіб.

Законом України № 2285-д “Про державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор” дозволені такі види грального бізнесу: організація та проведення азартних ігор у гральних закладах казино, організація та проведення азартних ігор казино в мережі “Інтернет”, організація та проведення букмекерської діяльності у букмекерських пунктах та в мережі “Інтернет”, організація та проведення азартних ігор у залах гральних автоматів, організація та проведення азартних ігор в покер в мережі “Інтернет” [6].

Отже, у період 2021–2023 років найпопулярнішим видом ліцензій були ті, що давали дозвіл на здійснення гральної діяльності на автоматах у спеціально відведених місцях та з обмеженням віку, так у 2021 році було продано 3811 ліцензій, у 2022 році їх кількість становила 593, а у 2023 році – лише 26 штук. При цьому, як зазначається у статистичній інформації КРАІЛ, у 2022 році було скасовано 327 ліцензій.

Проте, незважаючи на таку велику кількість проданих ліцензій на цей вид гембінгу, дохідну частину бюджету найбільше поповнюють дозволи на організацію та проведення грального бізнесу у закладах казино, їх частка становить 21 %, казино у мережі “Інтернет” з часткою 29 %, а лідером є доходи від ліцензій на організацію та проведення букмекерської діяльності – 31 % загальної суми доходів державного бюджету за період 2021–2023 років України від грального бізнесу.

Дивною і зовсім не відповідною дійсності є й динаміка зміни обсягу коштів, що поповнюють державний бюджет від продажу ліцензій на проведення азартних ігор. Зокрема, так у 2021 році сума коштів, що надійшла від реалізації ліцензій, становила 1579944 тис. грн, у 2022 році цей показник знизився до позначки 1166124,20 тис грн, а от у 2023 році становив 628443,23 тис грн. Ця зміна може свідчити одразу про кілька негативних факторів: відсутність необхідності купівлі ліцензії та низьку її вартість.

Розглянемо кожен з факторів детальніше. Зокрема, відсутність мотивації купляти ліцензії для здійснення організації та проведення грального бізнесу красномовно артикулює про значну тінізацію кількості гральних закладів, компаній, що їх обслуговують, та ігрових автоматів І, відповідно, покриття їх діяльності, що зумовлює зменшення обсягу потенційних державних доходів та збільшення корупційних схем.

Легалізація азартних ігор дала змогу функціонувати бізнесам, що раніше діяли приховано. Це дає змогу знизити рівень корупції в країні, а також викоренити підпільний бізнес. Поступово створюється система регулювання та моніторингу нелегальних закладів. Оскільки тіньовий бізнес неможливо викоринити одномоментно, триває робота щодо закриття нелегальних установ. За півтора року Національна поліція провела рейди та закрила сотні нелегальних гральних закладів. Водночас український регулятор співпрацює з кіберполіцією для виявлення та блокування нелегальних вебсайтів, оскільки онлайн казино найважче контролювати. Усього було виявлено близько 1500 таких ресурсів [6].

Другим висновком, зробленим, виходячи із значного зменшення обсягу сплачених коштів до державного бюджету у період 2021–2023 у сфері діяльності з організації та проведення азартних ігор в Україні, є надто низька вартість ліцензійних прав на проведення азартного бізнесу. Враховуючи проблеми ментального здоров'я нації та вартості ліцензій за кордонами нашої держави, ціна за ці ліцензійні права повинна бути вищою.

Прояснити поточну ситуацію допоможе проведення логарифмічного методу факторного аналізу мультиплікативних моделей середньої кількості сплачених коштів до державного бюджету на кількість виданих КРАІЛ ліцензій на гральний автомат та організацію азартних ігор казино у мережі “Інтернет” в Україні у 2021–2023 рр.

Ці види діяльності вибрані не випадково, оскільки впродовж аналізованого періоду найбільшу кількість ліцензій було видано на проведення ігор у спеціалізованих закладах на гральних автоматах, а найбільшого резонансу у суспільстві зазнало саме зростання доходів власників гембінгового бізнесу в казино у мережі. За допомогою табл. 1, 2 розглянемо вхідні дані до подальшого аналізу можливостей зіставлення кількості коштів, що надійшли у державну казну, та кількості виданих ліцензій на проведення грального бізнесу.

Застосування логарифмічного методу факторного аналізу при дослідженні середньої кількості сплачених коштів до держбюджету на основі кількості виданих КРАІЛ ліцензій дозволяє спростити модель, усунути нелінійність, покращити точність оцінок та отримати більш глибоке економічне трактування залежностей. Це робить його ефективним інструментом для аналізу регуляторної політики у сфері грального бізнесу. При використанні факторного аналізу у логарифмічному форматі можна виділити основні детермінанти змінюваності середньої суми коштів та оцінити їхню відносну вагу. Це особливо важливо для аналізу регулювання грального бізнесу та його податкових надходжень.

Таблиця 1

**Вихідні дані для проведення логарифмічний методу факторного аналізу
мультиплікативних моделей середньої кількості сплачених коштів до державного бюджету
на кількість виданих КРАІЛ ліцензій на гральний автомат в Україні у 2021–2023 рр.**

Показник	Рік	Кількість сплачених коштів до державного бюджету (тис. грн)	Кількість виданих КРАІЛ ліцензій	Середня кількість сплачених коштів, що припадають на одну ліцензію (тис. грн)
1	2021	411 804,0	3 811	108,1
2	2022	72 513,0	593	122,3
3	2023	68 752,8	26	2644,3

$$\begin{array}{lll} Y = 108,1 & X_1^0 = 411\,804,0 & X_2^0 = 3\,811 \\ Y = 122,3 & X_1^1 = 72\,513,0 & X_2^1 = 593 \\ Y = 2644,3 & X_1^2 = 68\,752,8 & X_2^2 = 26 \end{array}$$

1-й період: зміна середньої кількості сплачених коштів, що припадають на одну ліцензію за рік:

$$\Delta Y = \Delta Y_{X^1} + \Delta Y_{X^2} = \frac{x_1^1}{x_1^0} - \frac{x_0^1}{x_0^0} = 122,3 - 108,1 = 14,2;$$

2-й період: зміна середньої кількості сплачених коштів, що припадають на одну ліцензію за рік:

$$\Delta Y = \Delta Y_{X^1} + \Delta Y_{X^2} = \frac{x_1^2}{x_1^1} - \frac{x_1^1}{x_1^0} = 2644,3 - 122,3 = 2522;$$

1-й період: зміна впливу кількості коштів до державного бюджету:

$$\Delta Y_{X_1} = \frac{\Delta x_1}{\Delta x_2} \cdot \ln \frac{x_2^1}{x_2^0} = \frac{x_1^1}{x_1^0} - \frac{x_1^0}{x_1^0} \cdot \ln \frac{x_2^1}{x_2^0} = (72513,0 - 411804,0) / (593 - 3811) = 105,4 \cdot 1,9 = 200,3;$$

2-й період: зміна впливу кількості коштів до державного бюджету:

$$\Delta Y_{X_1} = \frac{\Delta x_1}{\Delta x_2} \cdot \ln \frac{x_2^2}{x_2^1} = \frac{x_1^2}{x_1^1} - \frac{x_1^1}{x_1^1} \cdot \ln \frac{x_2^2}{x_2^1} = (68752,8 - 72513,0) / (26 - 593) = 6,6 \cdot 2 = 13,2;$$

1-й період: зміна впливу зміни кількості виданих КРАІЛ ліцензій на гральний автомат в Україні:

$$\Delta Y_{X^2} = \Delta Y - \Delta Y_{X^1} = 14,2 - 200,3 = -186,1;$$

2-й період: зміна впливу зміни кількості виданих КРАІЛ ліцензій на гральний автомат в Україні:

$$\Delta Y_{X^2} = \Delta Y - \Delta Y_{X^1} = 2522 - 13,2 = 2508,8;$$

$$\begin{array}{l} \Delta Y_{X_1} > \Delta Y_{X_2} \\ \text{1-й період/2-й період} \quad \Delta Y_{X_1} < \Delta Y_{X_2} \end{array}$$

У логарифмічній формі коефіцієнти регресії можуть бути інтерпретовані як еластичність – тобто відсоткове змінення середньої суми сплати до бюджету при зміні кількості ліцензій на 1 %. Також це дозволяє отримати економічно обґрунтовані висновки та прогнози. В економічних даних часто спостерігається варіативність, коли розсіювання залишків нерівномірне. Логарифмування зменшує розмах коливань та стабілізує дисперсію, що підвищує точність оцінки параметрів моделі.

Результати проведеного логарифмічного методу факторного аналізу мультиплікативних моделей середньої кількості сплачених коштів до державного бюджету на кількість виданих КРАІЛ ліцензій на гральний автомат в Україні у 2021–2023 рр. не виявили однозначної залежності обсягу виданих ліцензій на здійснення гембінгової діяльності та обсягом надходжень до бюджету країни від її організації. Така динаміка є гостро негативною, оскільки держава не має прямої зацікавленості в нарощенні кількості гральних автоматів у спеціальних закладах для проведення азартних ігор. Якщо накласти висновки цього аналізу на твердження про глобальне зростання доходів від проведення грального бізнесу та виявів ознак лудоманії у значної частини населення у 2023–2024 роках, то можна однозначно стверджувати про тіньову складову гембінгу в Україні.

Крім того, результати аналізу підтверджують, що регуляторна політика у сфері азартних ігор потребує перегляду, зокрема, посилення контролю за нелегальним сектором. Водночас, враховуючи виявлену негативну динаміку, важливо дослідити причини низької ефективності державного регулювання. Однією з ключових проблем може бути недостатній рівень правозастосовної діяльності, що дозволяє тіньовим операторам продовжувати функціонування без відповідних санкцій.

Ще одним важливим аспектом є соціальний вплив гемблінгу. Якщо держава не має прямої економічної вигоди від нарощення кількості гральних автоматів у легальному секторі, але при цьому фіксується зростання випадків лудоманії серед населення, то це свідчить про те, що неконтрольований гемблінг поширюється переважно у тіньовому сегменті. Відсутність достатньої регуляції та соціальної відповідальності операторів у цьому секторі може призвести до значних негативних наслідків – зростання соціальної напруги, збільшення кількості залежних гравців та

фінансових втрат громадян. Якщо ці заходи не будуть реалізовані в найближчому майбутньому, ймовірно, тіньовий сегмент гемблінгу продовжить розширюватися, що не тільки посилить ризики для громадян, а й завдасть серйозного удару по державному бюджету, який втратить значну частку можливих податкових надходжень.

Найпопулярнішим та доступним видом азартного бізнесу в Україні є проведення азартних ігор казино у мережі “Інтернет”. Розглянемо залежність середньої кількості сплачених коштів до державного бюджету на кількість виданих КРАІЛ ліцензій на організацію та проведення цього виду азартного бізнесу.

Таблиця 2

**Вихідні дані для проведення логарифмічний методу факторного аналізу
мультиплікативних моделей середньої кількості сплачених коштів до державного бюджету
на кількість виданих КРАІЛ ліцензій на проведення азартних ігор казино у мережі “Інтернет”
в Україні у 2021–2023 рр.**

Показник	Рік	Кількість сплачених коштів до державного бюджету (тис. грн)	Кількість виданих КРАІЛ ліцензій	Середня кількість сплачених коштів, що припадають на одну ліцензію (тис. грн)
1	2021	304 200,0	13	23400
2	2022	286 650,0	3	95550
3	2023	257 400,0	0	-

$$Y = 23400 \quad X_1^0 = 304\,200,0 \quad X_2^0 = 13$$

$$Y = 95550 \quad X_1^1 = 286\,650,0 \quad X_2^1 = 3$$

$$Y = - \quad X_1^2 = 257\,400,0 \quad X_2^2 = 0$$

1-й період: зміна середньої кількості сплачених коштів, що припадають на одну ліцензію за рік:

$$\Delta Y = \Delta Yx^1 + \Delta Yx^2 = \frac{x_1^1}{x_2^1} - \frac{x_1^0}{x_2^0} = 95550 - 23400 = 72150;$$

2-й період: зміна середньої кількості сплачених коштів, що припадають на одну ліцензію за рік:

$$\Delta Y = \Delta Yx^1 + \Delta Yx^2 = \frac{x_1^2}{x_2^2} - \frac{x_1^1}{x_2^1} = -95550;$$

1-й період: зміна впливу кількості коштів до державного бюджету:

$$\Delta Yx_1 = \frac{\Delta x_1}{\Delta x_2} \cdot \ln \frac{x_2^1}{x_2^0} = \frac{x_1^1}{x_2^1} - \frac{x_1^0}{x_2^0} \cdot \ln \frac{x_2^1}{x_2^0} = (286650,0 - 304200,0) / (3 - 13) = 1755 \cdot 1,4 = 2457;$$

2-й період: зміна впливу кількості коштів до державного бюджету:

$$\Delta Yx_1 = \frac{\Delta x_1}{\Delta x_2} \cdot \ln \frac{x_2^2}{x_2^1} = \frac{x_1^2}{x_2^2} - \frac{x_1^1}{x_2^1} \cdot \ln \frac{x_2^2}{x_2^1} = (257400,0 - 286650,0) / (0 - 3) = 9750 \cdot 0 = 0;$$

1-й період зміна впливу зміни кількості виданих КРАІЛ ліцензій на гральний автомат в Україні:

$$\Delta Yx^2 = \Delta Y - \Delta Yx^1 = 72150 - 2457 = 69693;$$

2-й період зміна впливу зміни кількості виданих КРАІЛ ліцензій на гральний автомат в Україні:

$$\Delta Yx^2 = \Delta Y - \Delta Yx^1 = -95550 - 0 = -95550;$$

$$\begin{aligned} &1\text{-й період}/2\text{-й період} \quad \frac{\Delta Yx_1}{\Delta Yx^2} > \frac{\Delta Yx_2}{\Delta Yx^1} \\ &\quad \Delta Yx_1 < \Delta Yx^2 \end{aligned} \text{Виходячи із заключних даних логарифмічного методу}$$

факторного аналізу мультиплікативних моделей середньої кількості сплачених коштів до державного бюджету на кількість виданих КРАІЛ ліцензій на проведення азартних ігор казино у мережі “Інтернет” в Україні у 2021–2023 рр., необхідно зробити висновок про абсолютну залежність обсягу виданих ліцензій та доходами держави у гральному секторі. Оскільки ліцензії видаються на довготривалий період та мають накопичувальний ефект, то можемо стверджувати, що навіть у роки, коли їх не видають, гральний бізнес продовжує приносити доходи у державний

бюджет. Проте збільшення кількості ліцензованих азартних закладів призведе до глобального збільшення дохідної частини бюджету України.

Водночас варто враховувати, що ефект від ліцензування має не лише кількісний, а й якісний вимір. По-перше, легалізація грального бізнесу через ліцензії КРАІЛ сприяє детінізації ринку, що забезпечує стабільні надходження податкових платежів. По-друге, офіційні гральні заклади, діючи в межах правового поля, зобов'язані дотримуватись соціально відповідальних стандартів, що знижує ризики проблемного гемблінгу та сприяє більш прозорій системі грошових потоків у галузі.

Крім того, зростання кількості ліцензованих онлайн-казино в Україні не лише напряму збільшує бюджетні надходження, а й опосередковано впливає на суміжні сектори економіки, зокрема ІТ-індустрію, банківську сферу та рекламний ринок. Адже кожен новий оператор азартних ігор потребує відповідного програмного забезпечення, платіжних рішень та маркетингової підтримки, що, своєю чергою, генерує додатковий економічний ефект.

Зведення результатів аналізу по двох перелічених видах грального бізнесу наведено у табл. 3.

Таблиця 3

Співставлення результатів проведення логарифмічного методу факторного аналізу мультиплікативних моделей середньої кількості сплачених коштів до державного бюджету на кількість виданих КРАІЛ ліцензій за основними видами діяльності в Україні у 2021–2023 рр.

Показник	Вихідні дані	Результат	Висновок
Ліцензування організації та проведення азартних ігор казино у мережі “Інтернет”	$\Delta Yx_1 > \Delta Yx_2$ $\Delta Yx_1 < \Delta Yx_2$	Спостерігається значний вплив вихідного показника.	Збільшення кількості ліцензованих азартних закладів призведе до збільшення доходів бюджету
Ліцензування організації та проведення ігор на азартних гральних автоматах	$\Delta Yx_1 > \Delta Yx_2$ $\Delta Yx_1 < \Delta Yx_2$	Не визначено вагомого впливу вихідного показника.	Держава не має прямої зацікавленості в нарощенні кількості гральних автоматів в спеціальних закладах для проведення азартних ігор

Отже, логарифмічний метод факторного аналізу підтверджує існування прямого зв'язку між обсягами виданих ліцензій та доходами державного бюджету. Регулювання сфери азартних ігор має залишатися динамічним процесом, у якому враховують не лише миттєві бюджетні вигоди, а й довготривалі економічні та соціальні наслідки. Оптимізація ліцензійних умов, контроль за відповідальністю операторів та стимулювання цивілізованої конкуренції в індустрії дозволять Україні максимально використати потенціал грального бізнесу як джерела економічного зростання.

Така різниця в показниках результатів аналізу двох основоположних видів азартного бізнесу пояснюється як ціновою політикою проведення та організації гемблінгу, де сума коштів, сплачених за ліцензію на гральний автомат, значно нижча, так і можливістю проведення нелегального бізнесу, що сьогодні процвітає у мережі “Інтернет”.

Висновки

У статті було доведено головну гіпотезу дослідження, а саме: “Легалізація грального бізнесу в Україні сприятиме збільшенню надходжень до державного бюджету”. Аналіз обсягу податкових надходжень від грального бізнесу України у період 2021–2024 рр. дав однозначно позитивний результат, оскільки щорічне зростання цього показника є свідченням зацікавленості органів державної влади у зменшенні чи навіть викорененні корупції на ринку азартних ігор. Такий ріст

демонструє готовність непопулярних донедавна видів діяльності приносити доходи у державний бюджет та відповідно покривати зростаючі видатки держави, у тому числі на війну.

Легалізація грального бізнесу в Україні стала важливим кроком у напрямку детінізації економіки та залучення додаткових надходжень до державного бюджету. Завдяки впровадженню прозорих правил, ліцензійних платежів та податкових відрахувань ця галузь може стати одним із стабільних джерел наповнення бюджету.

Проте ефективність цього процесу значною мірою залежить від якості державного регулювання, контролю за виконанням законодавства та запобігання негативним соціальним наслідкам. Важливо забезпечити захист прав гравців, боротьбу з нелегальним сектором та створення механізмів відповідального гемблінгу.

Отже, грамотна політика у сфері грального бізнесу дозволить не лише збільшити бюджетні надходження, а й сприятиме розвитку індустрії розваг, туризму та суміжних секторів економіки.

Перспективи подальших досліджень

До основних напрямів прямого інтересу автора входить з'ясування перспективи збільшення обсягів податкових надходжень від організації та проведення азартних ігор, в тому числі за рахунок збільшення штрафних санкцій за проведення неліцензійної діяльності. Також можливості відкриття вільних ігрових зон, що не мають аналогів за кордоном, і за рахунок їх успішного функціонування відновлення понівеченої війною інфраструктури.

Цікавим стане дослідження тенденцій грального бізнесу у 2024 році, коли відбулось небачене зростання його доходів, із визначенням лідерів ринку та перспектив подальшого нарощення їх потужностей. Інформативним буде визначення матриці головних стейкхолдерів грального ринку України та встановлення оптимістичного, реалістичного та песимістичного сценаріїв розвитку гемблінгу в державі.

Ще протиставлення українського гембінгового ринку європейському, із центром розваг в Монако, американському з центром у Лас-Вегасі та азійському азартному ринку. Визначення подальших можливостей економічного розвитку кожного з географічних регіонів та їх туристичної привабливості у зв'язку з нарощенням чи послабленням прогресу азартного бізнесу.

1. Топорецька З. М. Види грального бізнесу як об'єкта публічного управління. Формування та реалізація державної політики. *Юридична наука*. 2020. № 12(114). С. 103–114. DOI <https://doi.org/10.32844/2222-5374-2020-114-12.13> (дата звернення: 14. 02. 2025)

2. Черніков П. М. Проблема зайняття гральним бізнесом в Україні. *Університетські кримінально-правові та кримінологічні читання*. 2017. С. 160–163.

3. Іванов А. М. Легалізація грального бізнесу та готельна індустрія: точки дотику. Розвиток методів управління та господарювання на транспорті : зб. наук. пр. 2020. № 4(73). С. 119–133. DOI <https://doi.org/10.31375/2226-1915-2020-4-119-133>.

4. Rands J., Hooper M. Survey of young people's use of slot machines within the Sedgemoor District in conjunction with Somerset Youth Association. Unpublished manuscript.

5. Rosecrance J. Compulsive gambling and the medicalization of deviance. *Social Problems*. 1985. Vol. 32. P. 275–284.

6. Soo-Bi Lee, Shin Y., Na J. Differences in gambling behaviors and mental health depending on types of gambling motives among young adults in Korea. *International Gambling Studies*. 2023. Vol. 23(2). P. 239–256.

7. Wardle H., Kolesnikov A., Fiedler I., Critchlow N., Hunt K. Is the economic model of gambling dependent on problem gambling? Evidence from an online survey of regular sports bettors in Britain. *International Gambling Studies*. 2023. Vol. 23(1). P. 139–159.

8. Egerer M., Marionneau V. Blocking measures against offshore online gambling: A scoping review. *International Gambling Studies*. 2023.

9. Cho Y. A study on the prevalence and responses toward cyber gambling behaviors of youths in U.S.A. *Journal of the Korean Police Association*. 2020. Vol. 22(4). P. 1–24.

10. Gainsbury S. M., Abarbanel B., Blaszczynski A. Factors influencing internet gamblers' use of offshore online gambling sites: Policy implications. *Policy and Internet*. 2019. Vol. 11(2). P. 235–253.
 11. Xuereb S., Kim H. S., Clark L., Wohl M. J. A. Substitution behaviors among people who gamble during COVID-19 precipitated casino closures. *International Gambling Studies*. 2021. Vol. 21(3). P. 411–425.
 12. Верховна Рада України. Закон України “Про державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор”. № 768-IX. 2020. DOI <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/768-20#Text>
 13. Великий В. М. Сутність і профілактика залежності від азартних ігор. Медичне право України: правовий статус пацієнтів в Україні та його законодавче забезпечення: матеріали II наук.-практ. конф. Львів. 2008. С. 51–56.
 14. Zozulia O., Zozulia I., Profatilo K. Legal status of state gambling authorities in European countries: Prospects for Ukraine. *Revista Do Curso De Direito Do UNIFOR*. 2024. Vol. 15(1). P. 171–193 DOI <https://doi.org/10.24862/rcdu.v15i1.1876>.
 15. Укрінформ. Зеленський підписав закон про посилення контролю на гральному ринку. 2025. DOI <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3945097-zelenskij-pidpisav-zakon-pro-posilenna-kontrolu-na-gralnomu-rinku.html> (дата звернення: 14.02.2025)
 16. Укрінформ. Організатори азартних ігор у 2024 році сплатили до бюджету 17 млрд грн податків. 2025. DOI <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3944331-gralnij-biznes-torik-splativ-17-miljoniv-podatktiv-getmancev.html> (дата звернення: 14.02.2025)
 17. 5 канал. Казино за день заробляє більше, ніж держава на ліцензіях за рік: у “ЄС” розкрили шокуючу статистику. 2024. DOI <https://www.5.ua/polityka/kazyno-za-den-zarobliaie-bilshe-nizh-derzhava-na-litsenziiakh-za-rik-u-yes-rozkryly-shokuiuchu-statystyku-325804.html> (дата звернення: 14.02.2025)
 18. Крижний А. Гральний бізнес збільшив сплату податків на 63 % за 2024 рік. *Економічна Правда*. 2025. DOI <https://epravda.com.ua/finances/gralnij-biznes-zbilshiv-splatu-podatktiv-na-63-za-2024-rik-801587/> (дата звернення: 14. 02. 2025)
 19. Комісія з регулювання азартних ігор та лотерей (КРАІЛ). Інформація щодо ліцензій, які видано у сфері діяльності з організації та проведення азартних ігор і ліцензій на випуск та проведення лотерей. 2023. DOI <https://www.gc.gov.ua/files/license2023.pdf> (дата звернення: 14.02.2025)
 20. Кирпіченкова О. М., Литвинець Л. Ф., Ушаповський А. О. Вплив легалізації грального бізнесу на розвиток готельної індустрії. *Економіка і суспільство*. 2023. Вип. 51.
1. Toporetska, Z. M. (2020). Vydy hral'noho biznesu yak ob'yekta publichnoho upravlinnya [Types of gambling business as an object of public administration]. *Formuvannya ta realizatsiya derzhavnoyi polityky. Yurydychna nauka*, (12) 114, 103–114. DOI <https://doi.org/10.32844/2222-5374-2020-114-12.13> (in Ukrainian).
 2. Chernikov, P. M. (2017). Problema zainiattia hral'nym biznesom v Ukraini [The problem of engaging in the gambling business in Ukraine]. *Universytets'ki kryminal'no-pravovi ta kryminolohichni chytannya*, 160–163. (in Ukrainian).
 3. Ivanov, A. M. (2020). Lehalizatsiya hral'noho biznesu ta hotel'na industriya: tochky dotyku [Legalization of gambling business and hotel industry: points of contact]. *Rozvytok metodiv upravlinnya ta hospodaryuvannya na transporti: Zb. nauk. prats'*, (4) 73, 119–133. DOI <https://doi.org/10.31375/2226-1915-2020-4-119-133> (in Ukrainian).
 4. Rands, J., & Hooper, M. (1990). Survey of young people's use of slot machines within the Sedgemoor District in conjunction with Somerset Youth Association. [Unpublished manuscript]. (in English).
 5. Rosecrance, J. (1985). Compulsive gambling and the medicalization of deviance. *Social Problems*, 32, 275–284. (in English).
 6. Soo-Bi Lee, Shin, Y., & Na, J. (2023). Differences in gambling behaviors and mental health depending on types of gambling motives among young adults in Korea. *International Gambling Studies*, 23(2), 239–256. (in English).
 7. Wardle, H., Kolesnikov, A., Fiedler, I., Critchlow, N., & Hunt, K. (2023). Is the economic model of gambling dependent on problem gambling? Evidence from an online survey of regular sports bettors in Britain. *International Gambling Studies*, 23(1), 139–159. (in English).
 8. Egerer, M., & Marionneau, V. (2023). Blocking measures against offshore online gambling: A scoping review. *International Gambling Studies*. (in English).
 9. Cho, Y. (2020). A study on the prevalence and responses toward cyber gambling behaviors of youths in U.S.A. *Journal of the Korean Police Association*, 22(4), 1–24. (in English).

10. Gainsbury, S. M., Abarbanel, B., & Blaszczynski, A. (2019). Factors influencing internet gamblers' use of offshore online gambling sites: Policy implications. *Policy and Internet*, 11(2), 235–253. (in English).
11. Xuereb, S., Kim, H. S., Clark, L., & Wohl, M. J. A. (2021). Substitution behaviors among people who gamble during COVID-19 precipitated casino closures. *International Gambling Studies*, 21(3), 411–425. (in English).
12. Verkhovna Rada of Ukraine. (2020, July 14). Zakon Ukrainy "Pro derzhavne rehuliuвання діяльності shchodo orhanizatsii ta provedennia azartnykh ihor" No. 768-IX [Law of Ukraine "On state regulation of activities related to the organization and conduct of gambling". No. 768-IX]. DOI <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/768-20#Text> (in Ukrainian).
13. Velykyi, V. M. (2008, April 17-18). Sutnist' i profiliaktyka zalezhnosti vid azartnykh ihor [The essence and prevention of gambling addiction]. In *Medychne pravo Ukrainy: Pravovy status patsientiv v Ukraini ta yoho zakonodavche zabezpechennia* (p. 51–56). II Scientific and Practical Conference, Lviv. (in Ukrainian).
14. Zozulia, O., Zozulia, I., & Profatilo, K. (2024). Legal status of state gambling authorities in European countries: Prospects for Ukraine. *Revista Do Curso De Direito Do UNIFOR*, 15(1), 171–193. <https://doi.org/10.24862/rcdu.v15i1.1876> (in English).
15. Ukrinform. (2025). Orhanizatory azartnykh ihor u 2024 rotsi splatyly do biudzhetu 17 mlrd hrn podatkov [Gambling organizers paid 17 billion UAH in taxes in 2024]. DOI <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3944331-gralnij-biznes-torik-splativ-17-miljoniv-podatkov-getmancev.html> (in Ukrainian).
16. Ukrinform. (2025). Zelenskyi pidpysav zakon pro posylennia kontroliu na hral'nomu rynku [Zelensky signed a law on strengthening control in the gambling market]. <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3945097-zelenskij-pidpisav-zakon-pro-posilenna-kontroliu-na-gralnomu-rynku.html> (in Ukrainian).
17. 5 Kanal. (2024). Kazyno za den' zarobliaie bil'she, nizh derzhava na litsenziiakh za rik: u "ES" rozkryly shokuiuchu statystyku [Casino earns more in a day than the state does from licenses in a year: shocking statistics revealed by "ES"]. DOI <https://www.5.ua/polityka/kazyno-za-den-zarobliaie-bilshe-nizh-derzhava-na-litsenziiakh-za-rik-u-yes-rozkryly-shokuiuchu-statystyku-325804.html> (in Ukrainian).
18. Kryzhnyi, A. (2025). Hral'nyi biznes zbil'shyv splatu podatkov na 63 % za 2024 rik [Gambling business increased tax payments by 63 % in 2024]. *Ekonomichna Pravda*. DOI <https://pravda.com.ua/finances/gralnij-biznes-zbilshiv-splatu-podatkov-na-63-za-2024-rik-801587/> (in Ukrainian).
19. Komisiia z rehuliuвання azartnykh ihor ta loterei (KRAIL). (2023, August 1). Informatsiia shchodo litsenzii, yaki vydano u sferi diial'nosti z orhanizatsii ta provedennia azartnykh ihor i loterei [Information on licenses issued in the field of gambling and lottery activities]. DOI <https://www.gc.gov.ua/files/C%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B0%20%D0%B4%D1%96%D1%8F%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C/license2023.pdf> 4 (in Ukrainian).
20. Kyrpichenkova, O. M., Lytvynets, L. F., & Ushchapovskiy, A. O. (2023). Vplyv lehalizatsii hral'noho biznesu na rozvytok hotel'noi industrii [Impact of gambling legalization on hotel industry development]. *Ekonomika i suspil'stvo*, 51. 4 (in Ukrainian).

L. Bublyk

Lviv Polytechnic National University,
Department of Organization Management,
lilia.y.bublyk@lpnu.ua

LEGALIZATION OF GAMING BUSINESS IN UKRAINE AS A WAY OF INCREASE REVENUE TO THE STATE BUDGET

© Bublyk L., 2025

Purpose – analyze the impact of gaming business legalization in Ukraine on state budget revenues. It aims to explore the economic benefits of this process, including increased tax revenues, licensing fees, and investment attraction. Additionally, the article seeks to highlight the potential risks and challenges associated with gambling regulation, such as social consequences and the necessity of effective state control.

Design/methodology/approach – In the article, a method of document analysis was employed to examine the legal framework governing KRAIL's operations and the oversight of gambling activities in Ukraine. This method was also applied to the review of KRAIL's activity reports from 2021 to 2024, including

statistical data on financial contributions to the state budget, the quantity of licenses issued across various business categories, and the volume of tax revenues generated by the gambling industry during this period.

Furthermore, an economic-mathematical approach was utilized, specifically the logarithmic factor analysis of multiplicative models, to analyze the average amount of funds contributed to the state budget per license issued by KRAIL for key business types in Ukraine from 2021 to 2023

Findings – This study successfully proved the main hypothesis, namely: “The legalization of the gambling business in Ukraine will contribute to increased revenues to the state budget”.

The study allowed for the identification of the main prospects and risks associated with the legalization of the gambling business in Ukraine. The legalization of the gaming industry has contributed to state budget revenues through licensing fees, taxes, and associated economic activities. However, the actual fiscal impact depends on effective tax collection and enforcement mechanisms. The impact of the legalization of the gambling business on the economic, social and other aspects of the country’s development was assessed

Practical implications – In general, the practical application of the results from the article can contribute to the development of the gambling business in Ukraine, ensuring its transparency, efficiency and social responsibility. This article may be of particular interest to researchers and experts, as the research results may form the basis for further research in the field of gambling business and its impact on the economy and society. Experts can also use the research results to develop recommendations for improving the regulation of the gambling business and increasing its effectiveness. It is also of great interest to gambling market participants, as the research results can help gambling operators make informed decisions about their activities, taking into account market trends and regulatory requirements, and information on the prospects for the development of the gambling business in Ukraine can contribute to attracting investment in this area.

The research results can also be of particular value to public authorities, as the research results can be used to develop an effective strategy for the development of the gambling business in Ukraine, taking into account economic, social and other aspects.

It is important to note that gambling legislation in Ukraine is subject to change, especially due to the ongoing conflict. Always refer to the most current legislation and regulatory framework.

Originality/value – This article provides a comprehensive analysis of the legalization of the gaming business in Ukraine as a tool for increasing state budget revenues. Unlike previous studies that focus solely on the economic impact, this research also considers the balance between financial benefits and social risks.

The originality of this study lies in its examination of Ukraine’s unique regulatory framework, comparing it with international best practices, and evaluating the effectiveness of current policies. The article contributes to the ongoing discussion on responsible gambling, state control, and the long-term sustainability of the legalized gaming industry.

Also, the conclusions and recommendations offered in the article can help in developing an effective strategy for the development of the gambling business in Ukraine. The analysis of KRAIL’s activities will contribute to the improvement of legislation governing the gambling business, ensuring its transparency and effectiveness. Information on the prospects for the development of the gambling business in Ukraine can contribute to attracting investment in this area.

The scientific value is explained by the fact that the article can serve as a basis for further research in the field of gambling business and its impact on the economy and society.

Keywords: Gambling legalization, Gambling, Factor analysis, Economic potential, Regulation of gambling business.

Paper type: research paper.